

Literacy – State and Prospects
Езиковата грамотност – състояние и перспективи

УЧИТЕЛЯТ ПРАВИ УЧИЛИЩЕТО

ЕЗИКОВАТА ГРАМОТНОСТ НА МАЛКИЯ УЧЕНИК – „КЛЮЧ“ ЗА ОТГОВОРЕН И УСПЕШЕН ЖИВОТ В ПРОМЕНЯЩИЯ СЕ СВЯТ

Мариана Мандева

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

Резюме. Представя се работата на студентски кръжок за насърчаване на четенето в I – IV клас и на методическо ателие за продължаваща квалификация на началния педагог по неформален и информален път. Очакването е повишаване езиковата грамотност на малкия ученик.

Keywords: formal and informal approaches, higher education, pedagogical sciences, literacy, 1st – 4th grade

През 2014 г. завърших изследване, посветено на езиковата грамотност на детето от начална училищна възраст (Мандева, 2014). Разбрах няколко важни неща:

1. „Бедните хора имат големи телевизори, богатите хора имат големи библиотеки“ (Дж. Рон)¹⁾. Иначе казано: езиковата грамотност е важен фактор за личен и за обществен просперитет.

2. Тъй като четенето и писането са в основата на всеки образователен процес, проблемът за борбата с неграмотността и малограмотността заема водещо място в актуалните политики на европейско и национално равнище²⁾.

3. Образованието е „...най-важното нещо, с което ние – хората, можем да се занимаваме“ (Е. Линкълн)²⁾. На този фон актуалност добива въпросът: откъде да започне формирането на езикова грамотност у ученика – от изграждане на умения за декодиране и кодиране; от изграждане на умения за разбиране; от синхронно изграждане на двете групи умения. Всъщност с предимство е „преподаването“ на любов към четенето³⁾ и писането.

4. Повишаването на езиковата грамотност в училищна възраст изисква интегрирани усилия на цялото общество – образователни и културни институти, семейства и др. Неотложна е единна държавна политика⁶⁾.

5. Квалификацията на учителя е важен инструмент за повишаване езиковата грамотност на ученика. В европейските и националните образователни политики във връзка с тази проблематика се поставят акценти върху: качествената подготовка, по-добрата координация между различните етапи на подготовка, непрекъсната квалификация, повишаване привлекателността на професията. Специално внимание се обръща на въпроса за утвърждаването на неформалните подходи в образованието и насърчаване на самостоятелното учене⁵⁾.

По същото време, когато завършвах изследването си, прочетох книга на Х. Букай. Разбрах, че израстването ни е стръмен път, изискващ усилия и постоянство. Ето какво прочетох в тази книга: „Всичко, което знаеш... Всичко, което си... Всичко, което правиш... Всичко, в което вярваш... Всичко това е послужило, за да стигнеш дотук. Време е да използваш всичко, което още не знаеш, всичко, което още не си, всичко, което засега не правиш...“ (Букай, 2014: 53). Тогава реших, че не е достатъчно да пиша монографиите и учебниците, които препоръчвам на студенти и учители да прочетат. Важно е да направя така, че изследванията ми да „работят“ в училищната практика, да дават скромен принос в усилията за качествена промяна на образователната ни система. Така се породиха две академически инициативи – студентски кръжок за насърчаване на четенето сред учениците от I – IV клас („Четящият студент и четящото дете“) и методическо ателие за продължаваща квалификация на началния педагог чрез неформални и информални подходи („Учителят прави училището“)⁴⁾.

Задача на кръжока е бъдещите учители да „преподават“ на малките ученици любов към четенето в условията на извънкласни и извънучилищни дейности. Познанието, добивано от студента във формална обстановка (лекции, семинарни упражнения по методика на обучението по български език и литература), се допълва и „изживява“ по време на извънаудиторна заетост чрез работа на „терен“ – в реални ситуации, стойностни за личностната и професионалната реализация на бъдещия млад учител.

Амбиция на методическото ателие е да се окуражи ученето през целия живот. Теоретическата и практическата подготовка на началния учител се подобрява по неформален път – интерактивни лекции, дискусии, обмен на научна литература, споделяне на добри педагогически практики и др., осъществявани по покана на РИО – В. Търново, и на методически обединения в областта. Стремешът е чрез тези дейности да се гради „мост“ към информалното образование на Първия Учител – познавателна и практическа дейност, реализирана чрез лична активност в културно-образователна среда (Радев, 2013: 259).

Очакването от двете инициативи – студентския кръжок и методическото ателие за продължаваща квалификация на учителя, е качествената подготовка на педагога да доведе до повишаване езиковата грамотност на малкия ученик.

Ръководството на студентския кръжок и на методическото ателие са професионалните постижения, с които се гордее най-много. Задължена съм на „четящите деца и студенти“, които ми помагат да бъда „търсач на съкровища на пълен работен ден“ и да „прекарвам дните си с бъдещето“ (Дж. У. Шлатър) (Канфийлд, Хансен, 1997: 176)! Вдъхновяваща за мен е възможността да работя с толкова много учители, които истински „правят“ училището! Тук няма как да посоча всички имена. И все пак не бива да пропусна да благодаря на: д-р Д. Гаджева, В. Жечева, А. Николова и Ст. Ангелов (ОУ „П. Р. Славейков“ – В. Търново), В. Найденова и Св. Симеонова (ОУ „Бачо Киро“ – В. Търново), Р. Минчева (ОУ „Св. П. Евтимий“ – В. Търново), П. Иванов (СОУ „Г. С. Раковски“ – В. Търново), З. Чакалова (РИО – В. Търново).

На следващите страници участници в методическото ателие и в студентския кръжок споделят свои педагогически практики и изследвания. Те „говорят“ и със сърцето си – не като „назначени учители“, а като Единствените Учители, които всеки от нас сам избира и помни цял живот! Благодаря на редколегията на сп. „Педагогика“, и специално на главния редактор проф. д-р Ем. Василева и на редактор Л. Христова, за „подадената ръка“ да бъдат публикувани статиите на настоящи и бъдещи начални учители от област В. Търново по темата „Езиковата грамотност на малкия ученик – „ключ“ за отговорен и успешен живот в променящия се свят“!

Приложение 1

ОТЗВУК ЗА РАБОТАТА НА СТУДЕНТСКИЯ КРЪЖОК И НА МЕТОДИЧЕСКОТО АТЕЛИЕ

<http://detskiknigi.com/prepodavat-lyubov-ka-m-cheteneto-v-chetyashtiyat-student-i-chetyashtoto-dete/>

<http://detskiknigi.com/uchastnitsite-za-kra-zhoka-chetyashtiyat-student-i-chetyashtoto-dete/>

<http://detskiknigi.com/opita-t-i-ideite-na-metodicheskoto-atelie-uchitel-yat-pravi-uchilishteto/>

Приложение 2

„ПРЕДАЙ НАТАТЪК“ СВОЯТА ЛЮБОВ КЪМ БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК, ЧЕТЕНЕТО И КУЛТУРАТА – СТУДЕНТСКИ КРЪЖОК

Приложение 3

УЧИТЕЛЯТ ПРАВИ УЧИЛИЩЕТО – МЕТОДИЧЕСКО АТЕЛИЕ ЗА ПРОДЪЛЖАВАЩА КВАЛИФИКАЦИЯ НА ПЕДАГОГА

БЕЛЕЖКИ

1. Дж. Рон. 35 цитата за успеха. <<http://profit.bg/news/35-tsitata-za-uspeha/nid-91553.html>> (22. 03. 2015) .
2. Уикицитат. Ейбрахам Линкълн < http://bg.wikiquote.org/wiki/%D0%95%D0%B9%D0%B1%D1%80%D0%B0%D1%85%D0%B0%D0%BC_%D0%9B%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D1%8A%D0%BB%D0%BD> (22. 03. 2015) .
3. „We shouldn't teach great books; we should teach a love of reading” (B.F.Skinner).
<http://bg.wikiquote.org/wiki/%D0%91%D1%8A%D1%80%D1%8A%D1%81_%D0%A4%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BA_%D0%A1%D0%BA%D0%B8%D0%BD%D1%8A%D1%80>(22. 03. 2015).
4. 8.10.2014 г. – Решение на ФС на Педагогическия факултет на Великотърновския университет; 11.02.2015 г. – Решение на ФС на Педагогическия факултет на Великотърновския университет.
5. Европейското висше образование 2013: Европейското висше образование в световен план. Брюксел, 11.07.2013, СОМ (2013) 499 final.
6. Национална стратегия 2014: Национална стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността (2014 – 2020). МОН. <www.mon.bg> (22. 03. 2015).
7. Становище 2010: ЕС. Становище на Комитета на регионите относно „Борба с малограмотността“. Изготвяне на амбициозна европейска стратегия за предотвратяване на изключването и насърчаване на личната реализация. <www.eulaw.egov.bg/DocumentDisplay.aspx?ID=302908> (22. 03. 2015).

ЛИТЕРАТУРА

- Букай, Х. (2014). *20 стъпки напред. По пътя на израстването*. София, Изд. „Хермес“.
- Канфийлд, Дж., Хансен, М.-В. (1997). *Пилешка супа за душата. 101 истории, които стоплят сърцето и възвисяват духа*. София, Изд. „Кибее“.
- Мандева, М. (2014). *Формиране на компетентност по писмена преразказна дейност на първия (българския) език – начален етап на основната образователна степен*. Автореферат на дисертация за присъждане на научната степен „доктор на науките“. В. Търново, УИ „Св. св. Кирил и Методий“.
- Радев, Пл. (2013). *Енциклопедия на науките за образованието*. Пловдив, УИ „Паисий Хилендарски“.

REFERENCES

- Bukay, Kh. (2014). *20 st”pki napred. Po p”tya na izrastvaneto*. Sofiya, Izd. „Khermes”.
- Kanfiyld, Dzh., Khansen, M.-V. (1997). *Pileshka supa za dushata. 101 istorii, koito stoplyat s”rtseto i v”zvisyavat dukha*. Sofiya, Izd. „Kibea”.

- Mandeva, M. (2014). Formirane osnovi na kompetentnost po pismena prerazkazna deynost na p"rviya (b"lgarskiya) yezik – nachalen yetap na osnovnata obrazovatelna stepen. Avtoreferat na disertatsiya za pris"zhdane na nauchnata stepen „doktor na naukite“. V. T"rnovo, UI „Sv. sv. Kiril i Metodiy“.
- Radev, Pl. (2013). *YEntsiklopediya na naukite za obrazovaniyeto*. Plovdiv, UI „Paisiy Khilendarski“.

THE TEACHER CREATES SCHOOL

Abstract. The work of the student group which aims to encourage reading in the 1st - 4th grade and the activities of the methodological workshop for continuous qualification of primary school teachers are presented in the paper. The expectation is the promotion of primary students' language literacy.

✉ **Assoc. Prof. Mariana Mandeva, DSc.**
St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo
E-mail: mandeva_m26@abv.bg